

„Prawosławna teologia zwierząt w eseistyce Tatiany Goriczewej” to interdyscyplinarny projekt naukowy z pogranicza literaturoznawstwa, teologii i filozofii ze szczególnym uwzględnieniem studiów nad relacjami ludzko-zwierzęcymi w ujęciu naukowym (ang. human animal studies). Projekt nawiązuje również do nowych subdyscyplin badawczych, np. zooteologii i zookrytyki. Pierwsza zajmuje się miejscem zwierząt w chrześcijańskiej historii zbawienia, a druga dotyczy nieantropocentrycznego przedstawiania zwierząt w literaturze.

Projekt jest poświęcony Tatianie M. Goriczewej – współczesnej rosyjskiej teolożce, filozofce, pisarce i aktywistce na rzecz zwierząt. Zakłada szczegółową analizę i interpretację „zwierzęcych” publikacji T. Goriczewej: *Svâtye životnye* (1993), *Molčanie životnyh* (2008), *Blažen iže i skoty miluet* (2010), *Govorâšie »Da«* (2020), które nie są w Polsce znane i nie doczekały się artykułów (poza nielicznymi wyjątkami), czy monograficznego opracowania jej teologiczno-filozoficznego myślenia o zwierzętach. Autorka prezentuje w nich biocentryczne stanowisko wobec świata, uznające, że wszystkie żyjące istoty posiadają przyrodzoną wartość i są wartościowe same przez się, zaś człowiek jest jednym z wielu równoważnych elementów świata stworzonego. Do głosu dochodzi tutaj łączenie biocentrycznej ideologii (nie)religijnej z panteizmem nieortodoksyjnego prawosławia i chrześcijańską teologią.

Celem projektu jest zdefiniowanie miejsca zwierząt w teologii prawosławnej według autorki *Świątych zwierząt*; przedstawienie teologiczno-filozoficznego światopoglądu w ujęciu anima studies, a także wyłaniającej się z jej prac opozycji prawosławie – katolicyzm. Projekt zakłada więc metodologię porównawczą w ujmowaniu refleksji zooteologicznej tych wyznań. Goriczewa wciąż bowiem powtarza zarzuty kierowane pod adresem teologii i filozofii Zachodu związane z okrutnym i przedmiotowym traktowaniem zwierząt (i przyrody) przez człowieka oraz podkreśla „wyższość” prawosławnej teologii wschodniej. Projekt zakłada obiektywny i rzetelny namysł nad stosunkiem prawosławia i katolicyzmu do świata zwierząt, a zwłaszcza namysł nad stale powracającą myślą antagonizującą oba te wyznania. Projekt ma też na celu rewizję radykalnego stanowiska niektórych badaczy, którzy jak Jan Wawrzyniak uważają, że franciszkanizm „pełni rolę światopoglądowej »Szwajcarii« i alibi dla katolicyzmu”.

Temat projektu mieści się w rozważaniach o zooteologii, które są prowadzone głównie przez badaczy zachodnich w odniesieniu do teologii katolickiej oraz protestanckiej, rzadziej wschodniej. W polskich źródłach naukowych termin „zooteologia” albo nie jest stosowany (np. autorstwa duchownych teologów i etyków) lub używa się go rzadko. Dlatego projekt zakłada zasadność właściwego zdefiniowania zooteologii (i szerzej ekoteologii) jako nowych dyscyplin badawczych. Projekt lokuje się w zinstytucjonalizowanej już na Zachodzie dyscyplinie (np. Instytut Zoologii Teologicznej w Monastyrze w Niemczech) i wpisuje się w studia prowadzone przez badaczy zachodnich (np. Andrew Linzey’a, Anton Rotzettera), lecz w Polsce zooteologia nie doczekała się dogłębnych badań.

Założeniem projektu jest uporządkowanie aparatu pojęciowego i krytyczny namysł nad zasadnością stosowania terminu „zooteologia” / „teologia zwierząt”, uzasadnienie ulokowania „zwierzęcych prac” Tatiany Goriczewej w gatunku eseistycznym, a następnie przestudiowanie i omówienie prawosławnej koncepcji teologiczno-filozoficznej „świętej zwierzęcości”, którą rosyjska pisarka konsekwentnie rozwija w wyżej wymienionych pracach, w kontekście rozwoju zachodniej zooteologii. Efektem podjętych badań będzie praca doktorska stanowiąca pierwsze monograficzne studium o T. Goriczewej jako prekursorce prawosławnej zooteologii, a zarazem pierwsza polska próba badawcza o zooteologii jako nowej dyscyplinie badawczej.